

Avrupa Yeşil Çatı Dernekleri Federasyonu Başkanı Dusty Gedge ile Söyleşi

Avrupa Yeşil Çatı Dernekleri Federasyonu (European Federation of Green Roof Associations) Başkanı Dusty Gedge ile ekoloji alanında çok sayıda araştırma ve uygulaması bulunan Gary Grant, yeşil çatılar, uygulama prensipleri, yağmur suyu toplama, yeşil bahçeler, kent içi yollarda yağmur suyu drenajı için inovatif örnekler sundular. Portland, Oregon'dan (ABD), Melbourne'a (Avustralya) kadar suya duyarlı kentsel tasarım (*water sensitive urban design*) örneklerini de izleme imkânı bulduk. Özellikle kentlerde yaz aylarında oluşan ısı adalarının etkisini azaltmak isteyen belediyelerin uygulamalarını gördük. 2010 yılında büyük kentlerimizde insanların neden gece dahi serinleyip uyuyamadığını, benzer problemleri yaşayan kent örneklerinden tespit ettik. Yeşil çatıların bina kabuğu ısısını 2-3 derece düşürdüğü biliniyor. Yeşil çatılar yaz aylarında soğutma yüklerini azaltmaya yardımcı olarak enerji tasarrufu sağlıyor. İklim bozulmasının ani sağanak yağışlarla kendini gösterdiği, bunun taşkınlarla kentleri felç ettiği günümüzde, yağmur suyunun toplanması, kademeli olarak şebekeye verilmesi önem kazanıyor.

Gary Grant, BRE (Building Research Establishment) yayınlarından çıkan *Yeşil Çatılar ve Duvarlar (Green Roofs and Walls)* adlı kitabın yazarı. 30 yıldır ekoloji ile ilgilenen Gary Grant, şu anda Londra Olimpiyatları 2012'nin de ekoloji danışmanı.¹ Dusty Gedge ise Londra Belediyesi'nin şu anda kullandığı *Yeşil Çatılar Beyaz Kitabı*'nin yazarı. Gedge'in şu ana kadar tasarladığı ve uyguladığı 500 yeşil çatı deneyimi var. Dünya çapında yeşil çatılar uzmanı olarak tanınan Gedge, değişik ülkelere danışmanlık yaparak pratik uygulama prensipleri yayımlıyor.² Kendisi ile yeşil çatılar üzerine bir söyleşi gerçekleştirdik.

Rüksan Tuna: Bize, Avrupa Yeşil Çatılar Birliği Federasyonu'nu tanıtır mısınız?

Dusty Gedge: EFB (Europäische Föderation der Bauwerk Begrünungsverbände) bağımsız yeşil çatı birliklerinin federasyonudur. Bu birliklerin üye profili ülkeden ülkeye değişiyor ama hepsinde üreticiler, müteahhitler ve belediyeler (örneğin Avusturya ve Almanya'da) var.

Birlik 1990'ların sonunda kuruldu. Amacı Avrupa çapında yeşil çatıları hem felsefe hem de uygulama olarak yaygınlaştırmaktır. Kurucu üyeler Almanya, Avusturya ve İsviçre idi. Bugün Macaristan, Belçika, Hollanda, İskandinav ülkeleri (Danimarka ve İsveç), Polonya, İtalya, Yunanistan ve İngiltere şu andaki üyeler. Benim başkan olarak görevlerimden biri de, yeni ülkelerde ulusal yeşil çatı birlikleri oluşumunu teşvik etmek ve destek vermektir.

Geçtiğimiz Ekim ayında, Avrupa Yeşil Çatı Dernekleri Federasyonu Başkanı Dusty Gedge ile ekoloji alanında çok sayıda araştırma ve uygulaması bulunan Gary Grant özel bir davetle İstanbul'a geldiler. Mimarlar Odası Ekolojik Mimarlık ve Enerji Etkin Yapılar Çalışma Grubu ile yaptıkları toplantının ardından bir konferans verdiler. Çalışma Grubu'nun yürütücüsü Rüksan Tuna, Gedge ile bir söyleşi gerçekleştirdi.

(soldan sağa) Tuğba Salman, Dusty Gedge, Rüksan Tuna

RT: Birliğin akademisyenler ve yeşil çatı üreticileri ile ilişkilerini anlatır mısınız?

1. www.greenroof-consultancy.com

2. www.dustygedge.co.uk

DG: Bu ülkeden ülkeye değişiyor. Başlangıçta Almanya'da akademik çevreler, belediye ve malzeme üreticileri arasında çok güçlü bağlar vardı, şu anda biraz içselleştirildi. Özellikle İngiltere, Polonya ve Yunanistan gibi yeni üye ülkeler açısından bakarsak, Ar-Ge için akademik çevrelerle, yeşil politikayı yaygınlaştırmak için belediyelerle ve pazarın gelişmesi için de üreticilerle ve uygulayıcılarla güçlü ilişkilere ihtiyaç var.

RT: Yeşil çatı sektörü Avrupa'da ne kadar yaygın?

DG: Almanya'da sektör çok kuvvetli. 75'den fazla kent ve kasabada yeşil çatı politikası uygulanıyor. Bu federal "Yeşil Biyotop Faktörü Yasası"nın bir uzantısı, göstergesi aynı zamanda. İsviçre'de yeşil çatılar federal bir zorunluluk. İsviçre, dünyada ulusal yasasında bunu zorunluluk olarak getiren tek ülke. Ülke içinde bu zorunluluğa diğerlerinde daha fazla uyan, bunu "daha iyi" gösteren kentler de mevcut.

© stormwater.wordpress.com

Paris'te bir yeşil çatı uygulaması

Diğer ülkelerde, genellikle tek tek belediyelerin insiyatiflerinde. Avusturya'da Linz ve Viyana, İngiltere'de Londra, Hollanda'da Den Haag ve Rotterdam böyle örnekler. Kuzey Belçika'da belediyeler bunu daha çok sürdürülebilir kanalizasyon ve yağmur suyu şebekesi amacıyla yapıyorlar. Keza İtalya'da Bolzano –ki yeşil çatı politikası olan tek İtalyan kentidir.

RT: Kullanıcılar arasında yeşil çatılar konusunda yaygın önyargılar ve korkular nelerdir?

DG: “Bakımı zor”, “çatı izolasyonu delinir”, “akar”, “inşaatı zor”, “estetik görünür mü”, “yangın veya rüzgarda ne olur” gibi korkular ve önyargılar hep var. Tabii tüm bu korkulara cevap veren Alman FLL (Forschungsgesellschaft Landschaftsentwicklung Landschaftsbau) (www.fll.de) kılavuzu var, İngilizcesi de mevcut. Bütün Avrupa ülkeleri bu tüzüğe uyarak kendi yönetmeliklerini oluşturuyorlar. Kuzey Amerika ve Japonya yönetmelikleri de FLL'ye dayanır. Tüm bu korkular Alman yeşil çatılar pazarının ilk günlerinde çok yaygındı ama çok iyi araştırmalar yaptılar ve çok iyi çözümlere ulaştılar. Sıcak ve kurak Akdeniz ülkelerinde ise sulama ve su tedariki korkuları var ki, bunlar da üstesinden gelinebilir konular. İtalya'da bu konuda pek çok araştırma yürütülüyor.

Ben kişisel olarak yerel ve ulusal bitki örtüsüne bakılarak, değişik yeşil çatı sistemlerine uygun olanlarının seçilmesi konusunda ısrarlıyım. Türkiye ekstansif yeşil çatıların bitki örtüsü açısından çok iyi konumda. Bugün kuzey Avrupa'daki yeşil çatılarda, Orta Anadolu ve Kafkas bitkileri kullanılıyor. Bu bitkiler çok soğuktan çok sıcakta, aşırı ısı değişimine dayanıklı bitkiler. Bunlara sarmaşık ve çim türleri dahil.

RT: Yerel otoritelerin bina sahiplerine ve yapımcılara teşviki ne durumda?

DG: Bu kentten kente değişiyor. Londra'da mali destek hiç yok. Bu sadece bir “beklenti”. Anlamı şu: Yatırımcı neden yeşil çatı “yapamadığını” ispatlamak zorunda.

Avusturya Linz'de kent yönetimi yeşil çatı uygulaması için bir bedel ödüyor. Almanya Stuttgart'da kentliler kendi mevcut çatılarını yeşil çatılara dönüştürürlerse, parasını kent yönetiminden alabiliyorlar. Bir de Stuttgart ve Almanya'nın diğer kentlerinde yeşil çatı yeni binalara uygulanırsa, su vergilerinde indirim oluyor.

RT: Türkiye ve yeşil çatılar konusunda düşünceleriniz nedir?

DG: Mühendis olsun, mimar olsun, yatırımcı olsun bildik korkular gündeme gelecek; bakım zorluğu, su izolasyonuna zarar vereceği hep öne sürülecektir. Avrupa ve Kuzey Amerika'da bu korkular çoktan aşıldı, eğer yönetmelikler uygulanırsa hiçbir yerde sorun çıkmıyor. Bunun kanıtı üye yeni ülkelerin varlığı. Bunun kanıtı Londra'dan Tokyo'ya, Teksas'a kadar su ve enerji konusunda yürütülen araştırmalar.

Tabii sizin ülkenizin çıkarlarına uygun olan şu ki, burada, buraya özgü endemik florayı, yeşil çatılarda kullanılabilecek bitki ailelerini tanımalısınız, tespit etmelisiniz. Gördüğüm, bildiğim kadarıyla Türkiye'nin çok zengin ve yaygın endemik florası var, Avrupa'dan çok çok daha büyük. Bu özellik yeşil çatıları ülkenizde benzersiz yapabilir, yeşil çatılarınız bölgelerinizin biyo-iklimini yansıtabilir, Türkiye'de çok değişik iklim bölgeleri var.

Son ilginç nokta ise, ülkenizin belli bölgelerinde kanalizasyona karışan yağmur sularını azaltmaktır. Taşkınlarla neden olan ani sağanak yağmur sularını kademeli olarak şebekeye vermek, tekrar kullanım için toplamak çok çok önemli. Tüm bunlar bize yeşil çatılar önünde engeller gibi görünse de aslında fırsatlardır. Her engelin bir çözümü olduğu gibi.

RT: Söyleşi için teşekkür ederiz. ❖

Bilgi için:

www.efb-greenroof.eu, www.livingroofs.org